

אמונה, שכבה צעירה
מניחים יסודות – מה רבו מעשיך ה'
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

2. מה רבו מעשיך ה'

מניחים יסודות

שכבה צעירה

הרציונאל

כאשר אנו באים ללמד את ילדינו על האמונה בבורא, עלינו לחפש דרכי הוראה המתאימות לגיל הזה, גיל שבו הילדים מתעניינים ועוסקים בצד המוחשי ובהכרת העולם הפיסי שבו הם גדלים. הוכחה לכך נראה מסיפורי המדרש השונים על אברהם אבינו, אבי האמונה, המעמידים אותו כילד המחפש את בוראו. מדרש אחד מספר על התבוננותו בשמש, בירח ובכוכבים, ומדרש אחר מספר על תהיותיו בנוגע לפסלים שבחנות של אביו. המכנה המשותף בין המדרשים הוא שהילד מברר על בוראו דרך המציאות שסביבו. התגובה שלו לדעות הכוזבות לא באה מהשכל הקר בלבד, אלא מהמפגש שלו עם הדעות האלה בדרך מוחשית.

מטרות

- התלמידים יגלו מודעות לכך שלכל כלי או מכשיר יש יצרן.
- התלמידים יפתחו יכולת שיפוט של "רמת היצרן" (חכמתו, יכולותיו) על פי תוצרתו.
- התלמידים יבינו באמצעות הדגמה כיצד יצירותיו של בורא עולם הן המשוכללות ביותר.

ההכנות הנדרשות

- אין.

מבנה השיעור

פתיחה: זיהוי היצרן (מליאה)

שלב א': רמת היצרן (מליאה)

שלב ב': אפילו לתכנן זה קשה! (מליאה)

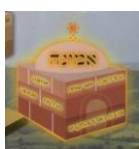
סיכום: הכרת הבורא (מליאה)

רעיונות לתוספות – העשרה, יצירה, סיפור, מקורות לעיון

מהלך השיעור

פתיחה: זיהוי היצרן (מליאה)

- נאמר לתלמידים: בכל דבר שסביבנו מוטבע חותמו של היצרן.
- נבקש מהתלמידים לחפש על חפצים שבסביבתם (פריטים בקלמר, בגדים, וכדומה) את שם היצרן או את ארץ הייצור.
- ניתן דוגמה מחפץ שלנו. נגביל את הזמן (למשל ל-3 דקות), ונאמר היכן מותר להסתובב (רק במקום או בכל הכיתה).

שנה א' – אמונה
אמונה בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

אמונה, שכבה צעירה מניחים יסודות – מה רבו מעשיך ה' מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נערוך טבלה על הלוח ונמלא בה על פי דיווחי התלמידים: שם החפץ, שם היצרן, ארץ הייצור.
- נסתכל בטבלה ונשאל: האם יש תלמיד שחיפש את שם היצרן ולא מצא? מה ההסבר לדעתכם?
- נשאל את התלמידים: האם ייתכן שדבר שלא מצאנו עליו שום זיהוי - נוצר מעצמו? ודאי שלא! (כנראה שהתג או המדבקה נפלו).
- נסכם ונאמר: לא ייתכן שאיזשהו חפץ או יצור ייווצרו מעצמם על כל פרטיהם ודקדוקיהם. חייב להיות מישהו שתכנן אותם לפרטי פרטים ויצר אותם.

שלב א': רמת היצרן (מליאה)

- נסתכל על הטבלה שעל הלוח.
- נבחר שני פריטים זהים (למשל שני עטים) אך ברמות ייצור שונות (עט פשוט ועט עם מנגנון קפיץ / מחליף צבעים, וכדומה).
- נשאל את התלמידים: לאיזה פריט נדרשו מכוונות משוכללות יותר כדי ליצור אותו?
- נוסף דוגמאות מעולמם של התלמידים (בהתאם לגילם ולסוג האוכלוסייה): השוואה בין טלפונים סלולאריים, מכוניות וכדומה.
- נדון עם התלמידים:
 - האם באמת פריט ברמה פשוטה מעיד על יצרן בלי יכולות? הרי אותה חברה יכולה לייצר גם דברים פשוטים (סלולאריים פשוטים) וגם משוכללים!
 - מתי אפשר באמת למדוד את כישרונות הממציא על פי הכלי או המכשיר? - אם הוא המציא את אותו מכשיר, על פי רמת ההמצאה (וכמובן בהתייחס להמצאה המשוכללת ביותר של אותו אדם).
- נבקש מהתלמידים דוגמאות של המצאות שהם מכירים (מהגלגל ועד לאיפון ואייפד), ונבקש שיחוו דעתם על חכמת הממציא.

שלב ב': אפילו לתכנן זה קשה! (מליאה)

- נזמין את התלמידים למשימה מאתגרת: לתכנן יחד מצלמה משוכללת ביותר. לא מוטל עלינו לייצר את המצלמה אלא רק לתכנן אותה. התכנון אינו דורש חכמה מיוחדת אלא רק חוש דמיון ויצירתיות.
- ניתן רעיונות לדברים שחשוב לנו שיהיו במצלמה:
 - דיוק בצבעים על ידי שבעה מיליון חיישני צבע.
 - התאמה אוטומטית לכל תאורה ללא 'פלאש' (פלאש - כאשר אין מספיק תאורה, יש מעבר אוטומטי למצב שחור-לבן המופעל על ידי 127 מיליון חיישנים).
 - זום אוטומטי לכל מרחק.
 - צילום מתחת למים.
 - כיסוי אוטומטי הנסגר בתנאי מזג אוויר קשים (כגון סופות חול).

אמונה, שכבה צעירה
מניחים יסודות – מה רבו מעשיך ה'
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- ניקוי אוטומטי לעדשות המצלמה (עם נוזל מיוחד, ופעולה הדומה למגבים של רכב).
- שתי מצלמות מסונכרנות המעבדות את הנתונים לתמונת תלת-ממד.
- מיון התמונות ושמירתן בקבצים לפי הנושא, כולל מחיקת תמונות לא טובות, הכול באופן אוטומטי! (כאן כוונתנו לזיכרון שלנו, המאחסן מיליוני תמונות בצורה מקוטלגת, כאשר יש מערכת של מיון, מחיקה, ועדכון אוטומטי).
- נשאל את התלמידים: מה דעתכם על מי שהמציא את המצלמה הזאת?
- נאמר לתלמידים: כולנו מכירים את מי שתכנן ואף ייצר את המצלמה הזו.
- נשאל את התלמידים: יש לכם רעיון מי זה? נשמע את תשובותיהם.
- נאמר לתלמידים: מי שתכנן וייצר את המצלמה המשוכללת הזו הוא ריבונו של עולם. המצלמות הללו הן בעצם העיניים שלנו, וה' המציא אותן אלפי שנים לפני שמישהו דמיין להמציא מצלמה פשוטה!!
- נערוך השוואה בין תכונות המצלמה שמנינו לבין העין האנושית שלנו.

סיכום: הכרת הבורא (מליאה)

- נאמר לתלמידים: בשיעור הזה למדנו שיש לנו אפשרות להכיר את חכמת היצרן דרך יצירותיו, והכרנו אחד מהמכשירים המשוכללים ביותר בעולם, אחד מרבים שקיבלנו במתנה מאת בורא העולם. מסביבנו הרבה דברים יפים ומדויקים שלא ייתכן שנוצרו לבד או במקרה. חייב להיות מישהו שברא אותם בכוונה! לכל מוצר יש יצרן.
- נסיק מסקנה: כל מה שנמצא בעולם נברא על ידי ה' בכוונה תחילה ותוכנן בפרטים המתאימים. לא ייתכן שמישהו נברא סתם במקרה.
- נבקש מהתלמידים לתת דוגמאות נוספות של דברים שה' ברא.
- העשרה – התלמיד יתאר לכיתה את ה'מכשיר', ושאר הכיתה תנסה להבין למה הוא מתכוון.
- ניתן דוגמאות מגוף האדם ומתחומים נוספים:
 - מערכת העיכול (מיון ופירוק אוטומטי של חומרים ושליחתם למקום הנדרש).
 - מגוון יצירות: אומן שמסוגל לעשות מיליוני פסלים בלי ששניים מהם יהיו זהים (מיליוני פרצופי האדם שה' ברא). אומן שמסוגל ליצור מיליוני סוגים, ולשכפל מכל סוג עותקים נוספים (זנים של חיות, עופות).
 - מיני-רובוטים המתוכנתים לעבוד יחד על משימה, עם קשר אלחוטי ביניהם (לכיתות נמוכות: נמלים, לגבוהות: תאים, חיידקים וכו').
- ניתן מטלה לבית: על כל תלמיד לחפש בבית "מכשיר" נוסף מאותו היצרן (הקב"ה). על התלמיד לכתוב לעצמו את שם המכשיר, את תפקידו וכמה משכלוליו. המורה יבחר כמה מהמכשירים ויציג אותם (בשיעור הבא) כחידות לכיתה שתצטרך לנחש מהו המכשיר הזה.

רעיונות לתוספות:

- נקודות להעשרה:

שנה א' – אמונה
אמונה בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

אמונה, שכבה צעירה
מניחים יסודות – מה רבו מעשיך ה'
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- אפשר להמשיך את ההתבוננות הנלמדת כאן בהמשך השנה, בתיאום עם שיעורי טבע וטיולים.
- נדבך נוסף יהיה התובנה שגם יצירות והמצאות של בני אדם הן בעצם תוצרים של ה'מכשיר' המשוכלל ביותר של הבורא, הרי הוא האדם. ל'מכשיר' הזה יש יכולת לפתח ולהמציא עוד מכשירים באופן עצמאי!
- נזכיר שיש ברכה כזו: "ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם".

● הצעה לפעילות יצירה (יכול לשמש תחליף לשיעור הנ"ל, דורש היערכות מראש)

- נצייר (בזוגות/ בקבוצות/ משימה כיתתית) ציור של שקיעה.
- נראה לתלמידים תמונה של שקיעה אמיתית.
- נשאל: מי צייר את הציור הזה (שבוודאי הוא היפה יותר)?
- נראה עוד 2-3 תמונות שונות שבאמצעותן אפשר להיזכר ביופי ובגיוון של השקיעות הנראות כל יום. כל יום ציור אחר, ותוך כדי הוא מתחלף!!
- נחשוב עם התלמידים: למה נועד כל זה? כדי שיהיה לנו יפה וכדי שנוכל להכיר דרכם את הצייר...
- נזכיר את לשון מדרש תנחומא על פרשת "תזריע": "אין צור כאלוקינו – אין צייר כאלוקינו".

● סיפור:

יוסי ומושיקו הם אחים בני 6 ו-8 שנסעו לחופשה לדודה חנה בעיר הגדולה. הסיפור שלנו מתחיל כשהשניים חזרו לבית הדודה חנה מזיעים וצמאים לאחר כמה שעות משחק בגן השעשועים הסמוך.

הם זכרו שהדודה אמרה להם בבוקר שהיא תחזור מהקניות רק בצהריים, ושהם יכולים לקחת שתייה ופירות מהמקרר וגם לשחק במה שהם רוצים.

הבית היה שקט וקריר. הילדים נחו והתרענו והלכו לחדר המשחקים לחפש תעסוקה.

יוסי הציע לשחק במונופול שנמצא על המדף, ושניהם התיישבו על השטיח מלאים מרץ לקראת המשחק החדש.

כעבור שעה של משחק מרתק ומלא הפתעות השתרע יוסי על השטיח ואמר: "די, נמאס לי מהמשחק הזה. מה נעשה עוד?" גם מושיקו השתרע לידו על השטיח. שניהם הסתכלו במנורה הצבעונית שעל התקרה ובציורים המיוחדים שקישטו את חדר המשחקים.

"בוא נסתובב קצת בדירה", אמר מושיקו, "בטח נמצא עוד דברים מעניינים ויפים".

בחדר הבנים הם מצאו קופסה מלאה במכוניות, בחדר הבנות התעניינו במדבקות המיוחדות שהודבקו על הארון. הם המשיכו לעבר הדלת הבאה שהיה עליה שלט קטן "חדר עבודה". הם שמעו מוזיקה חרישית מתוך החדר והסתקרנו לראות מה יש שם.

יוסי דפק על הדלת, אבל אף אחד לא ענה. מושיקו ניסה לפתוח את הדלת, אבל היא הייתה נעולה... והמוזיקה החרישית ממשיכה להתנגן בפנים ומעוררת את סקרנות הילדים.

"בוא נציץ דרך חור המנעול", אמר יוסי והצמיד את עינו לחור העגול.

אמונה, שכבה צעירה
מניחים יסודות – מה רבו מעשיך ה'
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

"מושיקו! אתה חייב לראות איזה דבר נהדר יש פה!" קרא יוסי ופינה את חור המנעול כדי שמושיקו יסתכל.

"איזה ציור מדהים!" קרא יוסי. האנייה בים, הגלים, והדגים... ממש נראה אמיתי!"
"וכמה צנצנות של צבעים יש מסביב", הוסיף מושיקו.

"מעניין מי צייר את זה?" אמר יוסי ודפק שוב על הדלת.
לא הייתה תשובה. הילדים התיישבו ליד הדלת הנעולה.

"מי צייר את זה לדעתך?" שאל מושיקו.

"לא יודע, אבל נראה שמישהו צייר את זה עכשיו, הצבעים עוד רטובים", ענה יוסי.
"אבל אין שם אף אחד!" אמר מושיקו.

"אז אולי נשפכו צנצנות הצבעים והציור הצטייר לבד בלי שאף אחד צייר אותו?" אמר יוסי.

"מה איתך?" ענה מושיקו, "אתה חושב שציור כזה מלא פרטים יפים ומדויקים יכול להיעשות בלי שאף אחד צייר אותו? הדגים היפים, האנייה והגלים – הכול לבד?"

באותו רגע נפתחה פתאום הדלת, ושרי בת הדודה יצאה והופתעה לראות את שני הילדים יושבים ליד הדלת.

"מה אתם עושים פה?" קראה כשהיא מורידה את האוזניות מאוזניה.
"דפקנו בדלת", אמרו הילדים יחד.

"וואף אחד לא ענה? אוי סליחה", אמרה שרי, "שמעתי מוזיקה באוזניות ולא שמעתי אתכם, אני פשוט לא אוהבת שמפריעים לי. מה רציתם?"

"שום דבר", ענה יוסי, "רק לראות מה יש בחדר הזה".

"ראינו ציור מדהים", קרא מושיקו, "מי צייר אותו?"

"אני", ענתה שרי, "אני בחוג ציור ומאוד אוהבת לצייר".

"נו, אתה רואה", אמר מושיקו ליוסי, "שרי ציירה את הציור המדהים, ואתה חשבת שהצבעים נשפכו לבד וציירו תמונה יפה כל כך".

"מה?" קראה שרי, "באמת חשבת שציור יפה עם הרבה פרטים יכול להיווצר בלי שאף אחד יצייר אותו?"

- נדון עם התלמידים בעקבות הסיפור: מה יקרה אם ישפכו צבעים על הדף? האם ייווצר ציור יפה עם פרטים מדויקים?

- מקורות לעיון:

○ רמב"ם ספר המדע, הלכות יסודי התורה (ב', ב'), הלכות תשובה (י', ו').

○ הגות והשקפה ביהדות (הרב נתן צולמן) פרק א'.

○ "המהפך", הרב זמיר כהן, הוצאת הידברות, 2005.

○ "אמת ואמונה", הרב זאב זלצר, הוצאת בית אולפנא ללימוד היהדות, כולל הרצליה, 1997.

